

Stanovisko Evropského výboru regionů – Na cestě k integrovanému přístupu ke kulturnímu dědictví pro Evropu

(2015/C 195/04)

Zpravodajka: Cristina MAZAS PÉREZ-OLEAGA (ES/ELS), regionální ministryně hospodářství, průmyslu a zaměstnanosti autonomní oblasti Kantábrie

Odkaz: sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Na cestě k integrovanému přístupu ke kulturnímu dědictví pro Evropu –

COM(2014) 477 final

I. POLITICKÁ DOPORUČENÍ**EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ****Rozmanitost kulturního dědictví a integrovaný přístup**

1. vítá sdělení s názvem *Na cestě k integrovanému přístupu ke kulturnímu dědictví pro Evropu*, jehož cílem je jednak analyzovat ekonomický a sociální dopad kulturního dědictví a jednak upozornit na skutečnost, že se Evropa nachází v rozhodujícím období, kdy můžeme na výzvy v odvětví kulturního dědictví odpovědět strategickým, holistickým a integrovaným přístupem. Výbor vítá zejména to, že Komise ve sdělení klade důraz na to, že je důležité využít příležitostí, které umožní inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, a že vyzývá k plnému využívání evropských zdrojů vyčleněných na kulturní dědictví. Evropský výbor regionů souhlasí s tím, že výměna osvědčených postupů a nápadů vyžaduje, aby od místní úrovně až po úroveň evropskou probíhala užší a koordinovaná spolupráce, a navrhuje za tím účelem svou spolupráci;

2. uznává plody práce, kterou již dlouho ve prospěch kulturního dědictví vyvíjí Rada Evropy, a vyzývá k tomu, aby se zachovala těsná spolupráce jak na úrovni legislativy, tak v praxi. V souvislosti s tématem sdělení Výbor poukazuje na rámcovou úmluvu z Fara o ochraně kulturního dědictví, která chrání všechny formy kulturního dědictví, které v Evropě existují, a které společně tvoří základ paměti, vzájemného porozumění, identity, pocitu sounáležitosti a tvořivosti ⁽¹⁾. VR zároveň bedlivě sleduje světové fórum UNESCO pro kulturu a kulturní odvětví, jehož cíle jsou v součinnosti s postojem Evropského výboru regionů, podle něhož je za plného dodržení zásady subsidiarity zapotřebí plně začlenit kulturu a kulturní dědictví do rozvojového programu na období po roce 2015 ⁽²⁾;

3. podtrhuje význam úlohy, kterou mají všechny úrovně správy, za aktivního zapojení zainteresovaných stran do ochrany a podpory evropského kulturního dědictví, a vzhledem k výzvě 21. století i do využití rozmanitosti kulturního dědictví k hospodářskému oživení. Unie v souladu s Lisabonskou smlouvou respektuje svou bohatou kulturní a jazykovou rozmanitost a dbá na zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví ⁽³⁾. Unie přispívá k rozkvětu kultur členských států a přitom respektuje zásadu subsidiarity a jejich národní a regionální různorodost a zároveň zdůrazňuje společné kulturní dědictví ⁽⁴⁾. Právě kulturní, historická a sociální rozmanitost bude zdrojem budoucích inovací v ekonomice, vědě či umění, politice i každodenním životě;

⁽¹⁾ Rámcová úmluva Rady Evropy o hodnotě kulturního dědictví pro společnost přijatá 27. října 2005 ve Faru.

⁽²⁾ Florentská deklarace *Kultura, tvořivost a udržitelný rozvoj. Výzkum, inovace a příležitosti* – 3. světové fórum UNESCO pro kulturu a kulturní odvětví (FOCUS), 4. října 2014.

⁽³⁾ Článek 3 odst. 3 SFEU.

⁽⁴⁾ Článek 167 SFEU.

4. zdůrazňuje, že kulturní dědictví je nedílnou součástí kulturních a tvůrčích odvětví, že představuje souhrn hmotných i nehmotných a přírodních zdrojů, statků a znalostí z minulosti, a že může pomoci vytvořit identitu obcí, měst i regionů a významně přispět k dosažení cílů strategie Evropa 2020 a posilování sociální soudržnosti. Kulturní dědictví je společnou hodnotou a společným statkem, jehož uznáním je možné vytvořit vizi do budoucna. Zachování dědictví a jeho zhodnocení a zaručení jeho trvalosti představují společný úkol, odpovědnost a cíl. Co se týče ochrany a zachování kulturního dědictví členských států EU, Výbor schvaluje důraz, jaký sdělení klade na článek 36 Smlouvy⁽⁵⁾, nařízení Rady (ES) č. 116/2009 o vývozu kulturních statků⁽⁶⁾ a směrnici 2014/60/EU o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu;

5. domnívá se, že se úloha kulturního dědictví i nadále podceňuje. Na cíle spojené s kulturním dědictvím plyne stále menší část státních podpor. Poněvadž kulturní dědictví je více než pouhá ekonomická hodnota, a s ohledem na škrt, jež na něj mohou mít dopad, je nutné hledat rovněž nové způsoby financování ochrany rozsáhlého kulturního dědictví, jež Evropská unie vlastní. Vzhledem k tomu Výbor vítá kroky Evropské komise v oblasti legislativních opatření, rozšíření působnosti obecného nařízení o blokových výjimkách v rámci modernizace pravidel pro státní podpory⁽⁷⁾ o podporu určenou na podporu kultury a zachování kulturního dědictví. Tímto vývojem se jednak uznává důležitost kulturního dědictví jako faktoru při vytváření pracovních míst a jednak jeho úloha při předávání identity a hodnot, na nichž společnost stojí, což jsou dvě charakteristiky, které by se měly při přidělování státních podpor zohlednit;

6. poukazuje na to, že přírodní dědictví je podstatnou součástí kulturního dědictví, a lituje, že se o tom sdělení nezmiňuje. V tomto ohledu vítá fakt, že nařízení Komise (EU) č. 651/2014⁽⁸⁾ jasně uvádí, že „vzhledem k tomu, že přírodní dědictví má často zásadní význam při formování uměleckého a kulturního dědictví, zachování dědictví ve smyslu tohoto nařízení by mělo být chápáno tak, že se vztahuje i na přírodní dědictví, které má vazbu na kulturní dědictví nebo tak bylo formálně uznáno příslušnými orgány veřejné moci daného členského státu“;

7. vítá, že byla v nedávno revidované směrnici 2014/52/EU o posuzování vlivů na životní prostředí⁽⁹⁾ zakotvena myšlenka, že je důležité posuzovat i možný dopad veřejných a soukromých projektů na kulturní dědictví. Tato evropská ustanovení mohou stimulovat přijímání opatření územními celky v kulturní oblasti i integrovaný rozvoj a realizaci ochrany a zachování kulturního dědictví v rámci jejich komplexních plánů městského a územního rozvoje;

8. upozorňuje na to, že ničení kulturních statků, nepovolené vykopávky a nezákonné obchodování s kulturními díly ohrožují udržitelnost a ochranu kulturního dědictví a i nadále představují problém, který vyžaduje kolektivní akci na evropské a mezinárodní úrovni. K takové akci je nutná otevřená komunikace a těsná spolupráce za zapojení členských států EU i kandidátských a třetích zemí. Výbor vítá zavedení systému pro výměnu informací o vnitřním trhu (systém IMI), který byl vytvořen nařízením (EU) č. 1024/2012, a očekává, že bude zřízen modul systému IMI, který bude speciálně přizpůsoben kulturním statkům, čímž by se mělo napomoci provádění směrnice 2014/60/EU;

⁽⁵⁾ Článek 36 Smlouvy počítá se zákazy nebo omezeními dovozu, vývozu či tranzitu odůvodněnými ochranou národních kulturních pokladů umělecké, historické nebo archeologické hodnoty.

⁽⁶⁾ Nařízení Rady (ES) č. 116/2009 o vývozu kulturních statků obsahuje ustanovení zajišťující, aby vývoz kulturních statků podléhal jednotné kontrole na vnějších hranicích Unie. Mezi kulturní statky mimo jiné patří i produkty přímo pocházející z vykopávek, nálezy či archeologická naleziště na území členského státu.

⁽⁷⁾ Nařízení Komise (EU) č. 651/2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem (v případě investiční podpory kultury a ochrany kulturního dědictví 100 milionů EUR na projekt, v případě provozních výdajů 50 milionů EUR na podnik).

⁽⁸⁾ 72. bod odůvodnění.

⁽⁹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/52/EU ze dne 16. dubna 2014, kterou se mění směrnice Rady 2011/92/EU o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí.

9. domnívá se, že by Komise měla účinně řešit absenci celounijních údajů o přínosech kulturního dědictví k hospodářskému růstu a sociální soudržnosti. Proto vybízí k vytvoření a zprovoznění evropské databáze, do níž by mohly přispívat projekty, jež se v tomto směru realizují⁽¹⁰⁾. Vybízí rovněž k vypracování norem, jež by mohly být základem pro určité analýzy nákladů a přínosů, které mohou ukázat rozsah ekonomického a společenského příspěvku kulturního dědictví, a tak vyzdvihnout skutečný přínos tohoto dědictví, z něhož mohou vycházet dodatečná opatření na jeho ochranu;

10. podporuje otevřenou metodu koordinace v rámci evropské agendy pro kulturu, protože strukturuje kulturní spolupráci prostřednictvím strategických cílů a usnadňuje komunikaci mezi členskými státy, šíření osvědčených postupů a vzájemné učení. VR doporučuje, aby se ve spolupráci s Evropskou komisí prozkoumala možnost, zda by mohl i Výbor být od roku 2015 zastoupen v pracovních skupinách, s nimiž počítá nový pracovní plán pro kulturu. Vedle toho opakuje, že národní představitelé by měli systematicky konzultovat místní a regionální aktéry, aby mohli pokládat otázky co nejspolehlivěji⁽¹¹⁾ a ujistit se, že odborné znalosti, poznatky a zkušenosti nabyté na místní a regionální úrovni stejně jako tvůrčí a inovativní návrhy, které se týkají výsledků dosažených v klíčových oblastech, byly díky šíření osvědčených postupů zhodnoceny;

Kulturní dědictví a identita

11. podtrhuje, že kulturní dědictví představuje základní kámen místní, regionální, státní i evropské identity. Jeho zachování a jeho ochrana stejně jako posilování sociální identity na místní a regionální úrovni jsou nezbytnými podmínkami udržitelnosti, které zajišťují zachování společných hodnot budoucím generacím a trvalost specifických tradic a znalostí. Kulturní dědictví se zaměřuje na společnost a hraje prvořadou roli v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, jelikož je zdrojem hospodářského rozvoje a sociální soudržnosti. Seznamování se s kulturním dědictvím na místní a regionální úrovni by zároveň mělo být nedílnou součástí všech učebních osnov v rámci formálního vzdělávání;

12. vyzdvihuje, že místní kulturní hodnoty – umělecká, literární, audiovizuální a architektonická tvorba, tvůrčí práce, současná kultura, řemesla, folklor, archeologické, historické, náboženské a etnografické dědictví, dialekty, hudba, potraviny a gastronomie, krajinné a přírodní zvláštnosti, odborné znalosti a tradiční poznatky, know-how, přetrvávající tradice atd. – těsně souvisejí s identitou, která má kořeny v hmotném, nehmotném i přírodním dědictví daných společností. Připomíná, že rozvoj kultury na místní úrovni posiluje místní identitu a rozlišitelnost, a kombinace různých identit na základě vzájemného respektování napomáhá budovat společné kulturní dědictví. Vytváří kulturní produkty, čímž vzniká jedinečná místně vázaná hodnota. Tyto kulturní faktory jsou rovněž důležité na evropské úrovni⁽¹²⁾;

13. zdůrazňuje, že pro identitu regionu je rozhodující nehmotné kulturní dědictví a jeho využití napomáhá regionálnímu rozvoji. Konstatuje, že v rámci přeshraniční a nadnárodní spolupráce existuje řada osvědčených postupů v oblasti rozvoje strategií, které vycházejí z nehmotných kulturních zdrojů. Tím, že se soustředí na to, co je jedinečné a zvláštní, přitahují pozornost k tomu, na co můžeme být pyšní, a zároveň posilují místní či regionální atraktivitu z hlediska konkurenceschopnosti podniků⁽¹³⁾ a pomáhají vytvářet pracovní místa;

14. poznamenává, že ochrana kulturního dědictví napomáhá rozvoji pocitu identity, protože zvyšuje povědomí o hodnotách kulturního dědictví tím, že pěstuje pocit sounáležitosti, propojuje je s koncepcemi rozvoje veřejného prostoru a pozitivně hodnotí jejich přínos. To může přispět k rozvoji sociálního partnerství i struktur z veřejného a soukromého sektoru a trvalé úsilí o zachování kulturního dědictví může vytvářet pracovní místa a napomáhat sociální ekonomice. V tomto ohledu považuje za důležitou výměnu zkušeností, které mají jiné členské státy se soupisem a komplexní ochranou místního dědictví;

⁽¹⁰⁾ Ke sběru celoevropských údajů, které se týkají daných témat, může pomoci projekt s názvem „Evropa počítá s kulturním dědictvím: Na cestě k vytvoření evropského indexu pro oceňování kulturního dědictví“, o němž se sdělení Komise zmiňuje – v rámci evropské kartografie se zjišťují výsledky výzkumů prováděných na vnitrostátní, regionální, místní či odvětvové úrovni.

⁽¹¹⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹²⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽¹³⁾ Např. v oblasti nadnárodní spolupráce sdružuje projekt „Cultural Capital Counts“ (2011-2014) deset územních celků v šesti zemích střední Evropy, jejichž společným cílem je prosazovat rozvoj regionu s přihlédnutím ke tradicím, znalostem a know-how a zhodnotit v rámci této spolupráce své kulturní dědictví. Tento projekt, který spolufinancuje EFRR, se provádí v rámci programu „CENTRAL EUROPE“.

Kulturní dědictví jako hospodářský zdroj

15. považuje za důležité, aby měla politika udržitelného rozvoje kulturního dědictví příznivé krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé dopady na zlepšování hospodářské situace a kvality života v daném regionu. Kulturní dědictví může být motorem pro plánování místního a regionálního rozvoje a rozvoje tvůrčích odvětví a tím, že rozšiřuje přístup ke kulturním statkům, přispívá k hospodářskému růstu. Jedním z důležitých prvků konkurenceschopnosti je otevřenost k inovativním řešením v oblasti ochrany kulturního dědictví realizovaným i v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru;

16. trvá na tom, že je zapotřebí lépe začlenit odvětví kulturního dědictví, kulturu, tvořivost a s tím spojené stěžejní iniciativy do revidované strategie Evropa 2020, a dbát na to, aby strategie zohledňovala prvky, které svědčí o příspěvku kulturního dědictví k ekonomice;

17. považuje za nutné, aby se odvětvím kultury a tvůrčích odvětví dávalo v rozpočtu nových fondů EU (např. EFRR, ESF, EZFRV a EFR) a programů EU (např. program Tvůrčí Evropa a 7. RP) k dispozici více prostředků, a aby kulturní dědictví bylo lépe začleněno do nového finančního období EU (2014–2020). Obzvláště vítá mapování opatření v oblasti kulturního opatření v politikách a programech EU⁽¹⁴⁾. Doporučuje využívat plně zdrojů EU, a vypracovat tak a provádět místní a regionální strategie s tvůrčími a inovačními cíli. Kromě toho je zásadně důležité, aby se mezi evropskými fondy a programy vytvářely optimální synergie, které by umožnily jejich účinnost a efektivitu. Evropská komise k tomu přispívá díky svým pokynům pro koordinaci, synergie a komplementaritu mezi strukturálními a investičními fondy, programem Horizont 2020 a dalšími programy Unie, které Komise provádí přímo na poli výzkumu, inovací a konkurenceschopnosti⁽¹⁵⁾;

18. vyzdvihuje, že v rámci rozvoje regionální ekonomiky a strategií a programů pro místní, územní a městský rozvoj se důrazně doporučuje zohledňovat zachování kultur, které jsou nositeli hodnot a kulturních zdrojů, dále zátěž, kterou může unést životní prostředí a regiony a také hlediska spojená s ochranou životního prostředí. Akce, opatření a nástroje, které jsou šetrné k životnímu prostředí a přírodě a účinné z energetického hlediska – ty, které by mohly zabránit následkům přírodních katastrof (např. záplavám) či katastrof způsobených člověkem – mají významnou úlohu při zmírňování dopadů změny klimatu, i pokud se jedná o účinnost rozvoje, který vychází ze silných stránek obcí a regionů;

19. považuje za důležité, aby se k rozvoji využívalo architektonické dědictví, které může dát objektům dědictví v rámci obnovy měst nové funkce a přispět s pomocí malých a středních podniků k zaměstnanosti a tvorbě pracovních míst. Profesní věrohodnost renovace budov se zvýší, když se práce provádějí nejen s tradičními materiály, ale i tradičními a současnými technikami. Tyto znalosti – i památku jako takovou – je nutné v rámci profesní přípravy zachovat a předat dále. Na trhu bude poptávka po kvalifikované a specializované pracovní síle. Na místní a regionální úrovni existuje řada postupů, které mohou sloužit jako vzor v oblasti podpory a prosazování tvůrčího prostředí, využívání možností kulturní rozmanitosti, začlenění kulturních strategií do místního a regionálního rozvoje s cílem dosáhnout cílů strategie Evropa 2020, a Evropský výbor regionů přispívá k šíření poznatků a sdílení zkušeností v těchto otázkách. Tyto přístupy a modely napomáhají rozvoji udržitelného kulturního ekosystému, protože stimulují tvůrčího podnikatelského ducha;

20. s potěšením konstatuje skutečnost, že Evropská komise v rámci ekonomické hodnoty kulturního dědictví vyzdvihuje evropské stavebnictví a investice do historického prostředí, které vytvářejí pracovní místa a přispívají k zahájení nové ekonomické aktivity. Vyzývá místní a regionální orgány, aby se účastnily správy architektonického dědictví a historických budov – v řadě případů veřejných – a nejrůznějším způsobem je využívaly tak, aby generovaly příjmy a zajistily tak jejich údržbu a udržitelnost. Konstatuje, že významný příspěvek Unie k zachování a nové dimenzi architektonického dědictví představuje i program Evropská hlavní města kultury. V jeho rámci může být určitý počet historických památek a částí měst obnoven současně s procesy správy a reflexe souvisejícími s průmyslovým dědictvím a zanedbanými průmyslovými lokalitami;

⁽¹⁴⁾ Evropská komise – Mapping of Cultural Heritage actions in European Union policies, programmes and activities (http://ec.europa.eu/culture/library/reports/2014-heritage-mapping_en.pdf)

⁽¹⁵⁾ Guidance for policy-makers and implementing bodies on Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/synergy/synergies_en.pdf)

21. poukazuje na to, že při rozvoji odpovědnosti za ochranu vybudovaného i přírodního prostředí a při změně myšlení a mobilizace občanů v tomto smyslu musí prvořadou roli zastávat místní a regionální orgány jako úroveň, která je občanům nejbližší. Běžným postupem by mělo být pravidelné sledování stavu architektonického dědictví. Úřady by rovněž měly šířit postupy pro údržbu památek a poskytovat svým zaměstnancům i majitelům památek školení;

22. opakuje, že na všech úrovních musí politika pro malé a střední podniky zohledňovat různé modely podniků a pracovat s nimi tak, aby maximalizovala tvorbu pracovních míst a udržitelný ekonomický růst (např. pomocí kulturních a tvůrčích odvětví) ⁽¹⁶⁾;

23. ve všech oblastech kulturního dědictví se doporučuje stimulovat účast soukromého kapitálu, což vyžaduje současně jak daňové pobídky, tak zformování veřejného mínění, které bude cítit odpovědnost za hmotné i nehmotné dědictví. Pripomíná, že soukromý sektor často zastává významnou úlohu v propagaci kultury tím, že poskytuje dary či ji podporuje v rámci sociální odpovědnosti podniků. Místní a regionální orgány by zase mohly přispět k vytvoření prostředí, které by umožňovalo co nejlepší využití těchto prostředků ⁽¹⁷⁾;

Kulturní cestovní ruch

24. je přesvědčen, že kulturní dědictví je výrazným motorem místního a regionálního rozvoje celé populace a že vytváří významné hmotné statky díky podpoře udržitelného, kvalitního a odpovědného kulturního cestovního ruchu, jehož rozvoj spočívá na hmotném a nehmotném dědictví místních a regionálních komunit. Evropský výbor regionů se domnívá, že již nyní je nesmírně důležité vytvářet synergie mezi strategiemi pro udržitelný cestovní ruch a místními a regionálními tvůrčími a kulturními odvětvími, aby se tak podpořil růst ekonomiky a zaměstnanosti a usnadnil přístup ke kultuře;

25. zdůrazňuje však, že je důležité dosáhnout vhodné rovnováhy mezi rozvojem odvětví kulturního cestovního ruchu a ochranou kulturního dědictví;

26. co se týká využívání multifunkčního potenciálu kulturního dědictví, poukazuje na kulturní trasy, které uvnitř země či za jejími hranicemi a za účasti obyvatelstva a všech zainteresovaných subjektů nabízejí hodnotný příspěvek k šíření místních a regionálních kulturních hodnot a zároveň komplexním způsobem přispívají k zaměstnanosti a vytváření pracovních míst, stejně jako k fungování podniků (např. výrobě a přepravě místních produktů, ubytování, restaurace). Trasy, které jsou stanoveny tematicky ⁽¹⁸⁾ – mají společné téma – často propojují méně známé turistické destinace, obce a vesnice, čímž zvyšují rozmanitost nabídky cestovního ruchu a viditelnost kulturního dědictví (architektonického, krajinného, kulinářského a nehmotného) venkovských oblastí. Kulturní trasy (pěší stezky, cyklostezky atd.) mohou rovněž výrazně přispět k pevnějšímu zdraví obyvatelstva;

27. poukazuje na to, že v rámci kulturního cestovního ruchu spojeného s gastronomií jsou místní gastronomické speciality díky místním a tradičním potravinám a zemědělským produktům považovány za důležitý prvek kultury, který přitahuje turisty. Podtrhuje, že udržitelná produkce potravin a opatření na ochranu rozmanitosti místního a regionálního gastronomického dědictví přispívají k vytváření udržitelných a nových pracovních míst, což může sehrát klíčovou úlohu v rámci místního a regionálního růstu a soudržnosti;

⁽¹⁶⁾ CdR 151/2011 fin.

⁽¹⁷⁾ CdR 401/2011 fin.

⁽¹⁸⁾ Např. „Sissina stezka“ (Rakousko, Německo, Maďarsko a Itálie), která spojuje zámky, usedlosti, parky a kavárny, které mají vztah k uherské královně Alžbětě.

28. zdůrazňuje, že velkou přidanou hodnotu mají pro přeshraniční zachování a podporu kulturního dědictví programy evropské územní spolupráce – prostřednictvím odstraňování hranic a díky místní a regionální spolupráci dávají Evropě a jejím regionům, městům a obcím větší viditelnost, v oblasti kulturního cestovního ruchu napomáhají prodeji místních produktů, a co se týče tvůrčích odvětví, umožňují výměnu dovedností a poznatků, posilování regionální ekonomiky a otvírání nových trhů. Dále pomáhají předcházet tomu, aby pod tlakem demografických změn mizely tradiční dovednosti a řemesla ⁽¹⁹⁾. Výbor považuje za důležité, že makroregionální strategie rozvoje mohou taktéž v rámci nadnárodní spolupráce přispívat k sociální, hospodářské a územní soudržnosti, protože mění hodnoty evropského kulturního dědictví v produkt cestovního ruchu a uplatňují inovativní a tvůrčí řešení;

Kulturní dědictví v informační společnosti

29. konstatuje, že jednou z výzev Digitální agendy pro Evropu je digitalizace kulturního dědictví a evropských historických památek, jejich přístupnost na internetu a zachování pro příští generace. Zde již bylo dosaženo pokroku ⁽²⁰⁾. Při přehodnocování globálního přístupu a úlohy kulturního dědictví je třeba věnovat pozornost tomu, abychom si získali rozsáhlé a nové publikum, a to díky využití výhod technologií a nových nástrojů komunikace, jež napomáhají vytváření komunit, výměně a rozšiřování znalostí, kulturních aktivit, učení a výzkumu. Výbor soudí, že digitalizace a nové technologie zároveň přinášejí možnosti pro inovace a díky tomu i zvýšení konkurenceschopnosti. Tvůrčí a inovativní odvětví a kulturní statky, které jsou digitalizovány a jsou jim dány k dispozici, se vzájemně posilují;

30. zdůrazňuje, že v posilování soudržnosti společenství hrají v otázkách kulturního dědictví významnou úlohu muzea, knihovny a archivy. V informační společnosti 21. století je vhodné uvažovat o úloze a budoucnosti místních knihoven (které v řadě členských států financují a spravují místní orgány), s ohledem na přístupnost a šíření poznatků o kulturním dědictví. Při koncipování obsahu nových služeb a vznikajících digitálních médií se nesmí zohledňovat pouze ekonomické aspekty, ale i sociální a kulturní potřeby ⁽²¹⁾. K výměně zkušeností s hledáním moderních řešení a osvědčených postupů by mohly přispět konference, školení a studijní návštěvy v rámci partnerství měst;

31. domnívá se, že zásadní úlohu mají při prosazování digitalizace projekty EU, a vyzdvihuje význam kulturní platformy Europeana, kde je shromážděn internetový obsah evropských knihoven, muzeí a archivů a jejímž cílem je to, aby měl na internetu každý přístup ke kulturnímu a vědeckému dědictví Evropy. Konstatuje, že zůstává vyřešit otázky související s autorskými právy a vyjasnit práva na internetu. Zasaduje se o to, aby byl pro digitalizaci vymezen právní rámec;

32. poznamenává, že nedílnou součástí evropského kulturního dědictví je filmové dědictví a filmová tvorba jako zdroj informací o dějinách evropské společnosti. Je žádoucí lépe využívat jejich průmyslový a kulturní potenciál. Stále existují překážky, pokud jde o digitalizaci filmů a jejich zpřístupňování na internetu ⁽²²⁾. Kina kromě toho zastávají významnou úlohu v prezentaci kultury a civilizaci, která je vlastní každému národu. Vzhledem k tomu, že digitální revoluce a finanční zátěž by mohly znamenat pro místní a regionální průmysl trvalé změny, Výbor opakuje svůj požadavek, pokud jde o společné úsilí a spolupráci s cílem zabránit zániku malých kin ⁽²³⁾ a nabádá místní a regionální orgány, aby k modernizaci svých místních kin využívaly k tomu určených fondů Unie;

⁽¹⁹⁾ Např. projekt „akademie řemesel“ (Maďarsko, Slovinsko) – tento projekt vznikl kvůli tomu, jak jsou ohroženy řemeslné obory. Tento typ vzdělání volí čím dál méně lidí a některé odborné školy a učiliště musely zavřít. Projekt tuto tendenci zvrátil, vytvořil nové příležitosti pro mladé lidi a přispěl k zachování kulturního dědictví, kde je okolo tisíce podnikatelů.

⁽²⁰⁾ Survey Report on Digitalisation in European Cultural Heritage Institutions 2014 – ENUMERTATE Thematic Network (leden 2014).

⁽²¹⁾ CdR 104/2010 fin.

⁽²²⁾ Čtvrtá zpráva o provádění doporučení Evropského parlamentu a Rady ohledně filmového dědictví a konkurenceschopnosti průmyslových aktivit souvisejících s filmovým průmyslem (COM – zpráva o pokroku 2012–2013), 1. října 2014.

⁽²³⁾ CdR 293/2010 fin.

33. zdůrazňuje, že je důležité v rámci vzdělávání získávat digitální dovednosti již od útlého věku. Umožní to mladé generaci plně užívat výhod nových forem přístupu ke kultuře a lépe se připravit na budoucí povolání, především tím, že společně s širší veřejností se jí dostane pomoci při zvládání důsledků digitalizace ⁽²⁴⁾;

Integrace kulturního dědictví do společnosti

34. vítá, že Komise ve sdělení uznává výsledky programů a iniciativ Unie, které mají za cíl zvyšovat povědomí veřejnosti o společenské hodnotě kulturního dědictví a propagovat mezikulturní dialog. Označení „evropské kulturní dědictví“ a „evropské hlavní město kultury“ představují iniciativy, jež oceňují bohatství, rozmanitost a společné aspekty evropských kultur ⁽²⁵⁾, a zdůrazňuje, že kandidátská města musejí na základě místních a regionálních zdrojů vyvinout specifický kulturní program a dát mu silný evropský rozměr, což by umožnilo dlouhodobě pozitivní působení na oblast kultury a dané město ⁽²⁶⁾. Je třeba připomenout, že společenské vnímání hodnoty evropského dědictví jako faktoru rozvoje může pomoci stanovit standardizované ukazatele v evropském kontextu, které by umožnily měřit dopad tohoto odvětví na hospodářství daných územních celků a na vytváření a zachování pracovních míst;

35. domnívá se, že ustanovení „Evropského roku kulturního dědictví“, jak navrhuje Rada Evropské unie ⁽²⁷⁾, by napomohlo seznámit širší veřejnost s kulturním dědictvím;

36. uznává význam ceny Evropské unie za kulturní dědictví/Europa Nostra, která byla vytvořena k tomu, aby zaručila uznání vynikajících počínů k ochraně dědictví a šíření technických výstupů vysoké úrovně a která mobilizuje angažované občany, občanskou společnost, místní a regionální orgány, soukromé nadace a podniky k tomu, aby pomohly oživit historické památky a místa, k čemuž přispívá i nový program Tvůrčí Evropa, zacílený zejména na potřeby kulturních a tvůrčích odvětví, která vyvíjejí přeshraniční činnost ⁽²⁸⁾;

37. domnívá se, že je třeba dále zpřísnit sankce za vandalismus na památkách, okolním prostředí i jeho uměleckých složkách a archeologických nalezištích;

38. sdílí názor, že k zachování, propagaci a zhodnocování kulturního dědictví přispívá výzkum na poli kulturního dědictví. Sedmý rámcový program pro výzkum a vývoj (7. RP), iniciativa společného plánování a program Horizont 2020 mohou zaručit dynamiku a trvalost evropského kulturního dědictví díky propagaci výzkumných a inovačních činností, které mají za cíl boj proti změně klimatu a přírodním hrozbám a katastrofám. Výbor vítá program a akční rámec pro výzkum a inovace v oblasti kulturního dědictví, jenž bude brzy spuštěn, a požaduje v této souvislosti zavedení mechanismu spolupráce v partnerství s místními a regionálními orgány;

39. zdůrazňuje, že kulturní statky a služby musejí být přístupné všem a zmírňovat nerovnost příležitostí mezi bohatými a chudými, obyvateli měst a venkova, mladými a starými a také osobami se zdravotním postižením. Opatření na zmírňování nerovnosti přinesou ovoce pouze tehdy, když se budou uplatňovat za přispění a účasti dotčených osob a budou rozšiřovat možnosti přístupu k dovednostem. Rovnost příležitostí je nezbytnou podmínkou kulturní demokracie;

40. považuje za důležité, aby se mladá generace seznámila se svým vlastním hmotným i nehmotným dědictvím, pochopila, proč je důležité je chránit, a účastnila se propagace kulturních statků (např. prostřednictvím Dnů evropského dědictví). Zastává názor, že díky těmto poznatkům budou moci vznikat partnerství s cílem udržitelným způsobem využívat kulturní dědictví a uvědoměle využívat životní prostředí. Doporučuje, aby byl v rámci Dnů evropského dědictví vymezen obsah tematického týdne tak, aby představoval síť mezi kulturními činnostmi místních orgánů;

⁽²⁴⁾ CdR 2391/2012 fin.

⁽²⁵⁾ CdR 191/2011 fin.

⁽²⁶⁾ CdR 2077/2012 fin.

⁽²⁷⁾ Závěry Rady o participativní správě kulturního dědictví (2014/C 463/01)
([http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223\(01\)&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223(01)&from=CS))

⁽²⁸⁾ CdR 401/2011 fin.

41. má za to, že jednou ze slibných forem účasti místního obyvatelstva a rozvoje vztahů s veřejností je dobrovolnická činnost, která hraje významnou úlohu při nabývání poznatků a zrodu zájmu o kulturu a napomáhá předcházet marginalizaci zranitelných skupin společnosti;

Spolupráce a participativní přístup

42. považuje za důležité, aby se v zájmu upevnění trvalosti, rozvoje a viditelnosti kulturního dědictví chránily a udržitelně využívaly základní hodnoty řetězce kulturního dědictví a aby instituce odpovědné za vzdělávání, kulturu a kulturní dědictví spolupracovaly a rozvíjely se – pokud možno systematicky – což by mohlo být užitečné k tomu, aby bylo možné srozumitelně informovat veřejnost. Spolupráce znamená nastolení důvěry, navázání kontaktů mezi národy a vytvoření záruky nalezení společných řešení společných problémů;

43. zdůrazňuje, že při vzájemném interaktivním a na zkušenosti zaměřeném poznávání místního a regionálního kulturního dědictví a jeho rozmanitosti hrají díky aktivní účasti občanů významnou úlohu přeshraniční partnerství měst. Na celoevropské úrovni v této souvislosti vyzdvihuje přidanou hodnotu programu Evropa pro občany při vypracovávání programů partnerství a sítí měst. Díky projektům pro historické povědomí s evropským rozměrem stimuluje toleranci a lepší pochopení dějin a rozmanitosti Evropské unie a vytváří pouto mezi Evropou a občany. Výbor taktéž vítá, že je pokračování tohoto programu zařazeno do nového finančního období EU ⁽²⁹⁾;

44. doporučuje, aby se oceňovaly osvědčené postupy v oblasti ochrany kulturního dědictví, které vyplynou z partnerství a spolupráce mezi místními orgány, což také umožní posilovat identitu Evropské unie;

45. považuje za důležité, aby mezi venkovskými obcemi i městy vznikala a fungovala tematická spolupráce v oblasti kulturního dědictví a aby se povzbuzovala aktivní účast všech subjektů zapojených do přijímání rozhodnutí, tak aby se stimulovala efektivní participativní správa. Vyzdvihuje hodnotu a význam víceúrovňové správy ⁽³⁰⁾, která napomáhá mimo jiné šíření osvědčených postupů v oblasti politiky kulturního dědictví, rozvoji participativní demokracie, vzájemnému učení, vzniku nových forem partnerství a dialogu stejně jako efektivitě a soudržnosti odvětvových politik ve vztahu ke kulturnímu dědictví;

46. má za to, že přehodnocení významu kultury a kulturního dědictví je dlouhodobým procesem, který se týká všech aktérů ve společnosti. Je toho názoru, že k takové změně myšlení může dojít pouze tehdy, když se podaří, aby se touto otázkou cítila oslovena ještě větší část společnosti – například zmírněním sociální nerovnosti, rozvojem místních komunit, rozšiřováním možností účasti na společnosti, vytvářením otevřenosti vůči novým věcem a rozvojem přístupů nutných ke vzniku, rozpoznání a uznání inovačních dovedností a kulturních hodnot. Soudí, že společným úkolem všech zainteresovaných subjektů je nabytí konkurenceschopných vědomostí a kultury, jež jsou naprosto nezbytné k tomu, aby EU mohla čelit výzvám, jež před ní stojí. V tomto ohledu vítá a schvaluje odstavec 28 závěrů ze zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport dne 25. listopadu 2014, podle něhož je třeba zvážit zavedení Evropského roku kulturního dědictví. Podpořilo by to plnění společných cílů v celoevropském kontextu;

47. zdůrazňuje významnou úlohu, kterou může kultura plnit v oblasti zahraničních věcí pro překonání rozdílů a pro uznávání společných hodnot, které národy sdílejí. Z toho důvodu vyzývá k tomu, aby se více zviditelnily kulturní vztahy na vysoké úrovni, a v tomto ohledu bere na vědomí nedávné snahy zahrnout kulturní diplomacii do oblasti vnějších vztahů Evropské unie, zejména prostřednictvím přípravné akce „Kultura ve vnějších vztazích EU“;

48. zdůrazňuje, že je třeba rovněž posílit spolupráci v boji proti nedovolenému obchodu s kulturními statky a kulturními předměty. Z toho důvodu naléhavě vyzývá členské státy, aby ratifikovaly úmluvu UNESCO z roku 1970 a Úmluvu UNIDROIT z roku 1995 a zajistily jejich účinné provádění prostřednictvím vhodného přizpůsobení vnitrostátních právních předpisů a posílení policejních orgánů a celní kontroly na hranicích EU.

V Bruselu dne 16. dubna 2015

předseda
Evropského výboru regionů
Markku MARKKULA

⁽²⁹⁾ Nařízení Rady (EU) č. 390/2014, kterým se na období 2014–2020 zřizuje program „Evropa pro občany“.

⁽³⁰⁾ Listina víceúrovňové správy v Evropě.